

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗАКАРПАТСЬКІ ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ

Випуск 40
Том 1

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») з філологічних наук відповідно до Наказу МОН України від 09.02.2021 № 157 (додаток 4)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Зимомря І. М. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голова редакційної ради:

Палінчак М. М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародної політики, декан факультету міжнародних економічних відносин, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Члени редколегії:

Бідзіля Ю. М. – доктор наук із соціальних комунікацій, професор, завідувач кафедри журналістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Вереш М. Т. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гвоздяк О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Голик С. В. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гжесяк Ян – д-р габ., професор Державної вищої професійної школи в Коніні, Конін, Польща

Девіцька А. І. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії та практики перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Добровольська О. Я. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології та перекладу, Національний транспортний університет

Мафтин Н. В. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Павлак Мірослав – д-р габ., професор, ректор, Державна вища професійна школа в Коніні, Конін, Польща

Печарський А. Я. – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, Львівський національний університет імені Івана Франка

Попович Н. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри полікультурної освіти та перекладу, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рогач Л. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Томенчук М. В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Фабіан М. П. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чендей Н. В. – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Чик Д. Ч. – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і методики їх викладання, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 5 від 05.05.2025 року.**

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 2178 від 27.06.2024 року. Ідентифікатор медіа R30-04729.

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет» (вул. Підгірна, 46, м. Ужгород, 88000, e-mail: official@uzhnu.edu.ua, тел. +38(0312) 61-33-21)

Періодичність: шість разів на рік

Мови видання: українська, англійська, польська, словацька, угорська.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Офіційний сайт видання: www.zfs-journal.uzhnu.uz.ua

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2663-4880 (print)
ISSN 2663-4899 (online)

© Ужгородський національний університет, 2025

COPING WITH LEXICAL GAPS: STRATEGIC HANDLING OF NON-EQUIVALENT ITEMS

ПОДОЛАННЯ ЛЕКСИЧНИХ ПРОГАЛИН: СТРАТЕГІЧНЕ ОБРОБЛЕННЯ НЕЕКВІВАЛЕНТНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Dobrovolska S.R.,

orcid.org/0000-0002-2389-4890

Candidate of Economic Sciences,

Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Translation Studies

Lviv State University of Life Safety

Опир М.В.,

orcid.org/0000-0002-0233-7227

Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv

Panchyshyn S.B.,

orcid.org/0000-0001-9444-4232

Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv

The article addresses the challenge of non-equivalent vocabulary, which stands as one of the key issues in contemporary translation studies. In an era characterized by rapid globalization, intense intercultural exchange, and advancements in information technology, the role of language mediation is becoming increasingly vital. Translation is evolving beyond a mere tool for conveying information between languages; it has become a crucial aspect of intercultural communication, essential for preserving the semantic, stylistic, and cultural nuances of the original text. The translation of non-equivalent vocabulary – linguistic units that lack a precise equivalent in the target language due to their strong ties to specific national and cultural contexts – presents particular difficulties. These lexemes often encapsulate unique elements of both material and spiritual culture, ethnic realities, traditions, daily life, and the historical experiences of distinct linguistic communities. The article delves into the interpretation of the term “non-equivalent vocabulary” and examines the functional role of such units within text structures, alongside potential translation strategies that vary according to the genre and pragmatic characteristics of the original work. Special attention is given to literary translation, where even minor lexical nuances carry significant weight. In such cases, conveying non-equivalent units requires not only linguistic proficiency but also cultural competence. The study emphasizes that the successful rendering of these elements is essential for the authenticity and expressiveness of translated works. It also touches upon the role of translator creativity and adaptability in navigating lexical gaps. Ultimately, the research contributes to a deeper understanding of how language operates in cross-cultural contexts and highlights the evolving role of the translator as a cultural mediator.

Key words: non-equivalent vocabulary, lexical transformations, realities, linguistic units, accidental gaps.

У статті розглядається проблема безеквівалентної лексики як одного з ключових викликів у сучасному перекладознавстві. В умовах стрімкої глобалізації, інтенсивного міжкультурного обміну та розвитку інформаційних технологій, мовне посередництво набуває дедалі більшого значення. Переклад стає не лише інструментом передачі інформації між мовами, але й важливою складовою міжкультурної комунікації, що забезпечує збереження семантичних, стилістичних та культурних нюансів оригіналу. Особливу складність становить переклад безеквівалентної лексики – мовних одиниць, які не мають точного відповідника у мові перекладу через свою тісну пов'язаність із національно-культурним контекстом. Такі лексеми часто відображають специфічні елементи матеріальної чи духовної культури, етнічні реалії, традиції, побут, а також історичний досвід певної мовної спільноти. У статті акцентується увага на тлумаченні визначення терміна «безеквівалентна лексика» та розглядається функціональна роль таких одиниць у структурі тексту, а також можливі стратегії їх перекладу залежно від жанрових і прагматичних характеристик оригіналу. Зокрема, підкреслюється, що в художньому перекладі, де кожен елемент мовлення має високий семантичний та стилістичний потенціал, адекватна передача безеквівалентної лексики вимагає глибокого розуміння як мовної системи, так і культурного контексту джерельної мови. У статті аналізуються різні підходи до перекладу безеквівалентної лексики: транслітерація, калькування, описовий переклад, використання функціональних аналогів тощо. Порівнюється ефективність цих методів у конкретних перекладацьких випадках. Отже, дослідження безеквівалентної лексики не лише сприяє розвитку теорії перекладу, а й поглиблює розуміння механізмів міжкультурної комунікації загалом, відкриваючи нові горизонти для подальших наукових розвідок у галузі мовознавства, етнолінгвістики та комунікативної лінгвістики.

Ключові слова: безеквівалентна лексика, лексичні трансформації, реалії, мовні одиниці, лакуни.

Problem setting. In today's fast-paced world, globalisation, and increased intercultural interactions, marked by rapid technological advancement, the exploration of linguistic diversity has emerged as

REFERENCES:

1. Baker, M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London and New York: Routledge, 1992. 317 p.
2. Venuti L. Genealogies of Translation Theory: Schleiermacher. *TTR*. 1991, Vol. 4 № 2. P. 125–150.
3. Бондар Т. Безеквівалентна лексика: труднощі перекладу. *Актуальні питання іноземної філології*. 2015. № 3. С. 17–23.
4. Варданян М.В. Актуальні проблеми світового перекладознавства: посібник для самостійної роботи. Кривий Ріг, 2022. 144 с.
5. Варданян М.В. Культурні коди літератури для дітей української діаспори в перекладах англійською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2019, № 43 Том 5. С. 24–26.
6. Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англomовних перекладів української прози). Львів: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.
7. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Київ: Вид. центр «Академія», 2010. 466 с.
8. Кузенко Г.М. Особливості перекладу безеквівалентної лексики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 59. С. 104–109.
9. Лісна М.І. Безеквівалентність як об'єкт теорії перекладу та двомовної лексикографії. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2014. № 1127. Вип. 71. С. 59–63.
10. Манакин В.М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ: Академія, Серія. «Альма-матер», 2012. 288 с.
11. Пахомова С.М. Словацька безеквівалентна лексика: визначення об'єкта. *Studia Slovakistica: Словацька філологія в Україні*. Ужгород: Вид-во Гаркуші О.Є. 2014. Вип. 15. С. 65–75.
12. Черноватий Л.М., Карабан В.І. Олександр Фінкель. Забутий теоретик українського перекладознавства. Вінниця: Нова книга, 2007. 440 с.
13. Шмігер Т.В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. Київ: Смолоскип, 2009. 345 с.
14. Щеголева Т.Л. Способи перекладу безеквівалентної лексики в текстах американської преси. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. 2016. Вип. 21(1). С. 139–144.
15. Яблочнікова В.О. Особливості перекладу безеквівалентної лексики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 59. С. 249–251.
16. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org>